

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА»

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Курс сучасної української мови та літератури тісно пов'язаний із професійно-мовленнєвою підготовкою філологів, зокрема перекладачів, викладачів іноземних мов.

У межах цього курсу студенти поглиблюють знання про сучасну українську літературну мову як суспільне та історичне явище, про структуру й закономірності розвитку, про її звуковий і лексичний склад, словотвірну систему і граматичну будову, орфоепічні, орфографічні, граматичні, лексичні норми, стильову диференціацію.

У межах тем змістових модулів «Фонетика. Орфоепія. Орфографія», «Лексикологія. Фразеологія», «Морфологія», «Синтаксис. Пунктуація» студенти розвивають уміння вмотивовувати лінгвістичні й соціолінгвістичні твердження про певні мовні явища й місце української мови серед інших; класифікувати мовні звуки з урахуванням різних ознак; аналізувати слова за прямим і переносним значенням, добирати синоніми, антоніми, омоніми, пароніми; визначати належність слів з погляду походження, сфер уживання, експресивно-стилістичного забарвлення; класифікувати фразеологізми за семантикою, походженням, структурою, використанням; розмежовувати лексико-семантичні, власне-морфологічні та синтаксичні категорії, а також типи синтаксичних відношень у словосполученні, типи синтаксичних словосполучень за будовою, типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова; аналізувати прості і складні речення; застосовувати правописні норми; практично користуватися словниками різної будови; використовувати отримані теоретичні й практичні знання під час аналізу текстів та інших джерел, під час перекладу; удосконалюють володіння мовними нормами сучасної української літературної мови, навичками стилістичної вправності, необхідними для вільного послугування мовою в усіх сферах життя і життєдіяльності; формують навички мовного аналізу, грамотного письма і високої культури мовлення, бережного ставлення до слова.

ТРИВАЛІСТЬ КУРСУ

5 кредитів (150 годин) – 80 годин аудиторної роботи, 70 годин самостійної роботи.

5 кредитів (150 годин) – 20 годин аудиторної роботи, 130 годин самостійної роботи.
(заочна форма навчання);

МЕТА КУРСУ

Мета курсу – оволодіти нормами сучасної української мови та сформуванню вміння використовувати мовні засоби відповідно до умов комунікації; сформуванню знання щодо норм, словотвірної системи й граматичної будови сучасної української літературної мови; підвищити загальну грамотність і культуру усного й писемного мовлення; удосконалити навички правопису, лексико-стилістичних засобів під час перекладу текстів різних стилів українською мовою.

Програмні результати навчання за навчальною дисципліною:

Здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- правила правопису української мови;
- фонемну систему української мови;
- принципи української літературної вимови;
- відомості про об'єкт і предмет лексикології;
- особливості структури лексичного значення слова та його вияви залежно від парадигматичних і синтагматичних відношень;

- зміни в значенні слова, що відбуваються в результаті метонімічних та метафоричних перенесень;
- відомості про основні погляди на парадигматичні відношення в лексиці;
- зміст і обсяг понять синонімія, антонімія, омонімія, паронімія;
- причини появи евфемізмів і перифраз;
- відомості про походження та розвиток лексичного складу сучасної української літературної мови;
- особливості формування лексичного складу сучасної української літературної мови на основі успадкованої лексики;
- джерела запозичення лексики, відомості про основні групи запозичень з індосвропейських мов;
- формальні та семантичні ознаки запозиченої лексики;
- особливості освоєння запозиченої лексики;
- теоретичний матеріал стосовно принципів поділу слів на частини мови;
- семантику, морфологічні ознаки, синтаксичні функції різних частин мови;
- відмінності у вияві спільних граматичних категорій у різних частинах мови;
- особливості словозміни різних частин мови;
- закономірності утворення дієприкметників, дієприслівників; закономірності творення, уживання і написання прислівників і прислівникових слів;
- семантичні типи службових частин мови, їх групи за походженням, складом, стилістичними властивостями;
- визначальні особливості синтаксису української мови;
- типи синтаксичних одиниць, їхні диференційні ознаки;
- синтаксичні категорії, особливості їхнього співвідношення з відповідними рівнями;
- характер синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень у системі української мови;
- синтаксичні реченнєві і текстові категорії, їхню ієрархію, особливості будови;
- закономірності варіацій, модифікацій і трансформацій синтаксичних одиниць.

Уміти:

- транскрибувати слова, фрази, тексти;
- розрізняти інтонаційний малюнок фрази та інтонувати її;
- робити фонемний аналіз слова;
- надавати фонетичну характеристику кожному звуку;
- здійснювати лексикологічний аналіз слова;
- виділяти й характеризувати повнозначні та неповнозначні слова, власні та загальні назви, конкретні та абстрактні назви;
- визначати в тексті слова, ужиті в прямому та переносному значеннях, характеризувати вид перенесень;
- визначати семантичну структуру полісемічного слова;
- відрізняти абсолютні синоніми від часткових;
- виявляти та характеризувати різні види синонімів;
- визначати структуру синонімічного ряду та відмінності між його членами;
- виявляти логічну основу антонімії, характеризувати структурні та семантичні типи лексичних антонімів;
- розмежовувати омонімічні слова від полісемічних;
- розпізнавати омонімічні одиниці в тексті;
- визначати походження та структуру лексичних омонімів;
- розпізнавати та пояснювати паронімічні одиниці в тексті;
- виявляти в тексті запозичену та успадковану лексику;
- добирати до запозичених слів українські відповідники;
- добирати слова з іншомовними коренями та пояснювати їхнє значення;

- встановлювати граматичні значення слів, мовні засоби їх вираження;
- визначати належність слів до певних частин мови, враховуючи явища переходу з однієї частини мови в іншу;
- характеризувати слова за належністю до частин мови на основі лексичного значення, морфологічних ознак, синтаксичних функцій;
- уживати нормативні граматичні форми;
- відмінювати іменні частини мови відповідно до закономірностей українського мовознавства;
- будувати речення, вживаючи синонімічні часові та інші форми дієслова;
- уживати у зв'язному мовленні правильні форми дієприкметників і дієприслівників;
- відповідно до стилю добирати прийменники із синонімічного ряду;
- записувати складні прийменники за правилами орфографії;
- будувати різні типи складносурядних і складнопідрядних речень, послуговуючись відповідними сполучниками;
- правильно вживати частки відповідно до виконуваних ними функцій;
- урахувуючи особливості мовного стилю, вживати відповідні граматичні форми;
- виконувати морфологічний аналіз різних частин мови;
- виявляти високий рівень культури мовлення шляхом уживання правильних граматичних форм;
- застосовувати методи синтаксичного аналізу;
- давати типологічну характеристику синтаксичним явищам;
- виділяти та аналізувати синтаксеми, словосполучення, речення, складні синтаксичні конструкції;
- простежувати співвідношення формально-граматичної, семантико-синтаксичної, власне семантичної і комунікативної будови речення;
- аналізувати речення у формально-граматичному, семантико-синтаксичному і комунікативному аспектах.

Володіти:

- навичками використання орфоепічних, орфографічних, лексичних, морфологічних та синтаксичних норм сучасної української літературної мови під час перекладу.

Мати уявлення (бути ознайомленим):

- про історію розвитку української мови;
- про новітні підходи до вивчення мови.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Вивчення цього курсу передбачає повне, часткове або опосередковане формування відповідних компетентностей ОПП «Переклад з двох мов (англійська та німецька/французька)» (див. Табл. 1).

Усі практичні завдання пов'язані з темами модулів, у межах яких здійснюється навчання.

Програмою передбачено такі проекти для формування професійної компетентності:

- Участь у студентських олімпіадах і конкурсах з української мови (за бажанням).
- Участь у науковому товаристві студентів, курсантів і слухачів магістратури (за бажанням).
- Участь у конкурсах студентських наукових робіт (за бажанням).

ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання знань слухачів (курсантів, студентів) в Національній академії Національної гвардії України».

Компетентності, які студент набуде в результаті навчання:

Таблиця 1.

Компетентності та оцінювання рівня їх досягнення студентами

Шифр	Компетентність	Ступінь сформованості компетентності	Оцінювання
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов	Повністю. Співвідноситься з метою й завданнями курсу	Поточне, виконання практичних завдань і вправ
ЗК-2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	Опосередковано, під час організації та планування власного навчання, пошуку та опрацювання інформації в межах виконання завдань, що є шляхом до самовдосконалення	Поточне, виконання практичних завдань і вправ
ЗК-3	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	Повністю. Співвідноситься з метою й завданнями курсу	Поточне, виконання практичних завдань і вправ; рубіжне (модульний контроль); підсумкове (екзамен)
ЗК-5	Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями	Опосередковано, шляхом організації та планування власного навчання, пошуку та опрацювання інформації в межах виконання завдань	Поточне, виконання практичних завдань і вправ; рубіжне (модульний контроль); підсумкове (екзамен)

ЗК-6	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	Опосередковано, шляхом організації та планування власного навчання, пошуку та опрацювання інформації в межах виконання завдань	Поточне, виконання практичних завдань і вправ; рубіжне (модульний контроль); підсумкове (екзамен)
ЗК-10	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Опосередковано, шляхом організації та планування власного навчання, пошуку та опрацювання інформації в межах виконання завдань	Поточне, виконання практичних завдань і вправ
ЗК-11	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Опосередковано, шляхом організації та планування власного навчання, пошуку та опрацювання інформації в межах виконання завдань	Поточне, виконання практичних завдань і вправ; рубіжне (модульний контроль); підсумкове (екзамен)
СК-1	Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ	Опосередковано, шляхом організації та планування власного навчання, пошуку та опрацювання інформації в межах виконання завдань	Поточне, виконання практичних завдань і вправ; рубіжне (модульний контроль); підсумкове (екзамен)
СК-8	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань	Повністю. Співвідноситься з метою й завданнями курсу	Поточне, виконання практичних завдань і вправ; рубіжне (модульний контроль); підсумкове (екзамен)
СК-9	Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами	Повністю. Співвідноситься з метою й завданнями курсу	Поточне, виконання практичних завдань і вправ; рубіжне (модульний контроль); підсумкове (екзамен)
СК-11	Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення	Частково, в аспекті виконання завдань, передбачених професійною діяльністю за спеціалізацією «Переклад з двох мов (англійська та німецька/французька)», співпраці з колегами, представниками інших культур тощо	Поточне, виконання практичних завдань і вправ; самооцінювання, саморецензування, зворотний зв'язок

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням у межах модулів. Оцінюються всі види навчальної діяльності студента/слухача заочної форми навчання (аудиторна робота та самостійна робота, виконання індивідуальних завдань (для слухачів

заочної форми навчання)) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, індивідуальної роботи (для слухачів заочної форми навчання), невідвідування практичних занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу БЗМ 1 напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента/слухача заочної форми навчання як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в рейтинговий бал за роботу протягом двох семестрів шляхом помноження на 10. Таким чином, максимальний рейтинговий бал може становити 50.

РУБІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ)

Рубіжне оцінювання (модульний контроль) здійснюється у формі виконання студентом модульної контрольної роботи, індивідуального науково-дослідного завдання (для слухачів заочної форми навчання).

Модульна контрольна робота, індивідуальне науково-дослідне завдання (для слухачів заочної форми навчання) є складником підсумкового оцінювання засвоєння студентом/слухачем заочної форми навчання навчального матеріалу БЗМ 1. Модульні контрольні роботи, індивідуальне науково-дослідне завдання (для слухачів заочної форми навчання) оцінюються в національній 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Ці оцінки трансформуються в рейтинговий бал за модульний контроль у такий спосіб:

«відмінно» («5»)	– 10 балів;
«добре» («4»)	– 7 балів;
«задовільно» («3»)	– 5 балів;
«незадовільно» («2»)	– 2 бали;
Неявка на модульну контрольну роботу	– 0 балів;
Невиконання індивідуального науково-дослідного завдання	– 0 балів.

Рейтинговий бал за модульний контроль є середнім арифметичним за всі модульні контрольні роботи й максимально може становити 10 балів.

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Формою підсумкового контролю з дисципліни «Сучасна українська мова» є екзамен. Максимальний екзаменаційний рейтинговий бал становить 40, мінімальний – 25.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну складається із суми підсумкового рейтингового бала та екзаменаційного рейтингового бала.

Екзамен проводиться за матеріалом усіх змістових модулів дисципліни «Сучасна українська мова». Метою екзамену є контроль засвоєння навичок, знань та вмінь за темами курсу, а також комплексна перевірка вмінь студентів/слухачів заочної форми навчання застосовувати набуті протягом вивчення дисципліни теоретичні знання та практичні навички. Екзамен передбачає усну відповідь на теоретичні питання білета та виконання письмового завдання.

Матеріали екзамену складаються з 30 білетів, кожен із яких містить 2 теоретичні питання та 1 практичне завдання. За змістом теоретичні питання стосуються літературних норм української мови, її стилістичних особливостей, вимог до організації наукового та офіційно-ділового усного та писемного мовлення. Практичні завдання спрямовані на контроль фонетичних, лексичних, граматичних, стилістичних умінь, а також орфографічних та пунктуаційних навичок.

Під час підготовки до відповіді на екзамені дозволяється користуватися навчальною програмою з дисципліни. Не дозволяється користуватися підручниками, посібниками і зошитами.

На підготовку відводиться до 20 хвилин. На відповідь відводиться до 7 хвилин.

Відповідь на питання екзаменаційного білета оцінюється в національній 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)) у такий спосіб:

1. Критерії оцінювання 1-го і 3-го завдання (теоретичних питань):

«відмінно» («5»)	–	10 балів – повна і змістовна відповідь із наведенням власних прикладів;
«добре» («4»)	–	8 балів – досить повна відповідь із незначними помилками;
«задовільно» («3»)	–	5 балів – неповна відповідь із деякими суттєвими помилками;
«незадовільно» («2»)	–	3 бали – зовсім неповна відповідь, велика кількість суттєвих помилок.

2. Критерії оцінювання 2-го (практичного) завдання:

«відмінно» («5»)	–	20 балів – до 10% помилок;
«добре» («4»)	–	16 балів – 10% – 20% помилок;
«задовільно» («3»)	–	10 балів – 20% – 40% помилок;
«незадовільно» («2»)	–	6 балів – понад 40% помилок.

Таким чином, відповідь студента/слухача заочної форми навчання на екзамені трансформується в екзаменаційний рейтинговий бал у такий спосіб:

«відмінно» («5»)	–	40 балів;
«добре» («4»)	–	33 бали;
«задовільно» («3»)	–	25 балів;
«незадовільно» («2»)	–	0 балів.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну (сума підсумкового рейтингового бала та екзаменаційного рейтингового бала) виставляється за шкалою оцінювання.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

- Середовище в аудиторії є дружнім, доброзичливим, комфортним, творчим, відкритим до конструктивної критики, спрямованим на самовдосконалення особистості.
- Курс передбачає як індивідуальну роботу, так і роботу в команді.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані в зазначений термін.
- Якщо студент відсутній на занятті з поважної причини, він/вона презентують виконані завдання під час консультації викладача.